

АКАДЕМИЯ НАУК УКРАИНЫ
ИНСТИТУТ ЯЗЫКОВЕДЕНИЯ ИМ. А.А.ПОТЕБНИ
ХАРЬКОВСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ
ИНСТИТУТ ИМ. Г.С.СКОВОРОДЫ

СТИЛИСТИКА РУССКОГО ЯЗЫКА:
ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ И СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АСПЕКТЫ

Материалы VI научной конференции по проблемам
семантических исследований

Часть III

СЕМАНТИКА И СТИЛИСТИКА ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ТЕКСТОВ

Киев - Харьков - 1993

Старовойт Ю.Л. /Вінницький політехн. і-т/
 ПРО РОЗКРИТТЯ МОВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЧЕРЕЗ ДОСЛІДЖЕННЯ
 ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКОГО СТИЛУ

Традиційно питання про лінгвістичний підхід до вивчення індивідуально-авторського використання мовних засобів вважається дискусійним. Історія нашої науки має багато прикладів заперечення доцільності досліджень авторських стилів у мовознавчому аспекті. Ф.І.Буслаєв в Росії, Ш.Баллі у Франції, а під їх впливом і ряд радянських дослідників вважали, що подібні питання потрібно віднести виключно до описового літературознавства. Особливо непохитним у впровадженні такого ставлення до індивідуальних стилів був Г.О.Винокур, який діаметрально протиставляв індивідуальне та колективне використання мовних засобів. Деяко більш поміркованою була позиція В.В.Виноградова - вчений вважав, що конкретний твір може бути цікавим для лінгвіста і як мовний матеріал. Найбільш чітко і, на наш погляд, вірно підходив до цього питання Л.В.Щерба, зазначаючи, що сама по собі колективна мова є науковою фікцією і що вивчення конкретних текстів є, врешті-решт, вивчення мови, якою вони написані. Тут слід згадати і погляди О.О.Шахматова, який пов'язував активний процес розвитку мови з творчістю окремих індивідів, тоді як колективне середовище пасивно регулює його і погоджує з чинними нормами.

На наш погляд, сама можливість індивідуального використання мовних засобів, коли оригінальне висловлювання стає зрозумілим для тих, хто читає чи слухає, свідчить про те, що своєрідність такого вживання засобів потенційно міститься у мові, а отже, так чи інакше зв'язана з мовною системою. Слід також зазначити, що розглянуте вище негативне ставлення до лінгвістичного вивчення всієї різноманітності текстового матеріалу певним чином пов'язане

не з нормативною граматикою та її впливом на методологію досліджень, від якого ми отримали, за влучним виразом Л.В.Сахарного, "лінгвістику без людини". Ми дотримуємось тієї точки зору, що лінгвістичні дослідження індивідуально-авторського стилю дають можливість, по-перше, виявити і проаналізувати приховані ресурси мови, особливо - експресивно-стилістичні можливості лексичних та граматичних одиниць, по-друге, визначити можливі напрямки розвитку мовної системи. Так, вивчаючи особливості побудови текстів В.Шкловського, ми помітили надзвичайну частотність вживання автором абзацної парцеляції речень, яка досі вважалася лише факультативним варіантом звичайної. В результаті аналізу вдалося з'ясувати, що в деяких випадках вживання абзацу при інтонаційно-графічному розчленуванні єдиної граматичної структури речення слід вважати більш доцільним і навіть обов'язковим. Як гіпотетичне припущення, цей висновок був перевірений на творах ряду російських письменників і діячів культури, що активно використовували абзацний відступ у композиційно-стилістичній побудові своїх текстів. В результаті додаткового аналізу після таких зіставлень ми дійшли висновку, що залежно від посилення зв'язків між компонентами речення, які розтинаються при парцеляції, зростає і доцільність використання абзацу.

В тих випадках, коли розтинається обов'язковий зв'язок і провести просту парцеляцію неможливо, абзацний відступ як додатковий акцентний знак активно використовується з метою стилістичного пом'якшення і дає змогу авторам провести цей експресивно насичений прийом. Таким чином, функція абзацу у парцеляції речень може бути як факультативною, додатковою, так і специфічною. У своїй специфічній ролі абзац, при парцеляції може замінюватись іншими графічними акцентними знаками.

- прозе" И.С.Тургенева
57. Панченко Е.И. Прагматическая специфика газетного объявления 92
58. Петрова З.Ю. О семантическом синтаксисе образных смыслов в художественном тексте 94
59. Пихтовникова Л.С. Композиционно-стилистическая типология стихотворных басен /на материале русских, украинских, немецких басен / 95
60. Пицельникова Б.А. Идиостиль как деятельностная категория 97
61. Подюгильная Н.В. Адъективный атрибут как отражение мировоззрения поэта 99
62. Полонская О.Р. О взаимодействии и соперничестве концептуального, эмоционального и эстетического параметров художественного текста 101
63. Прокогина И.М. Речевая инерция и ее реализация в русском художественном тексте 103
64. Ризван Л.В. Концепции "диалогичность" и "субъект" в рамках субъектной организации текста 105
65. Савченко Л.Р. Интерпретация художественного текста как творческий акт 106
66. Синельникова Л.Н. О когнитивных свойствах лирического жанра 107
67. Сипица И.А. Семантический повтор как экспликативная текстовой информации 109
68. Соколова Т.И., Татаева Н.А. Лексико-семантические особенности идиостиля О.Э.Мандельштама 111
69. Соловук Л.В., Дмитриенко В.А. Коммуникативная направленность интродуктивных ремарок в диалоге драматургического произведения 113
70. Старовойт Ю.Л. Про раскрытия мовного потенціалу через дослідження індивідуально-авторського стилю 114
71. Столярова Л.П. Функционально-семантическое поле субъективной конструкции в экспозиции рассказов А.Чехова 115
72. Стрельников В. Некоторые особенности восприятия визуальной поэзии 117
73. Суран Т.И. Функции вопросительных предложений в романе М.Булгакова "Мастер и Маргарита" 119
74. Тегай Л.Е. Вариативность синтаксической конструкции в художественном тексте 121